न चैवैनं महात्मानमुत्सहामो निरीक्षितुं। लेलिह्यमानं सैन्येषु प्रदहन्तमिव पावकं।
यथा घोरो महानागस्तक्षको वै विषोल्बणः। तथा भीष्मो रणे क्रुद्धस्तीक्ष्णशस्त्रः प्रतापवान्। ४९०
गृहीतचापः समरे प्रमुञ्चन्निशितान् शरान्। शक्यो जेतुं यमः क्रुद्धो वज्रपाणिश्च देवराट्।
वरुणः पाशधृग्वाऽपि सगदो वा धनेश्वरः। न तु भीष्मः सुसंक्रुद्धो जेतुं शक्यो महाहवे।
सोऽहमेवं गते कृष्ण निमग्नः शोकसागरे। आत्मनो बुद्धिदौर्ब्बल्यात् भीष्ममासाद्य संयुगे।
वनं यास्यामि दुर्द्धर्ष श्रेयो मे तत्र वै गतं। न युद्धं रोचये कृष्ण हन्ति भीष्मो हि नः सदा।
यथा प्रज्वलितं वह्निं पतङ्गः समभिद्रवन्। एकतो मृत्युमभ्येति तथाऽहं भीष्ममीयिवान्। ४९०
चयं नीतोऽस्मि वार्ष्णेय राज्यहेतोः पराक्रमी। भ्रातरश्चैव मे शूराः सायकैर्भृशपीडिताः।
मत्कृते भ्रातृसौहार्द्दाद्राज्यभ्रष्टा वनं गताः। परिक्लिष्टा तथा कृष्णा मत्कृते मधुसूदन।
जीवितं बहुमन्येऽहं जीवितं ह्यद्य दुर्लभं। जीवितस्याद्य शेषे च चरिष्ये धर्म्ममुत्तमं।
यदि तेऽहमनुग्राह्यो भ्रातृभिः सह केशव। स्वधर्म्मस्याविरोधेन हितं व्याहर केशव।
एतत् श्रुत्वा वचस्तस्य कारुण्याद्दुःखविस्तरं। प्रत्युवाच ततः कृष्णः सान्त्वयानो युधिष्ठिरं। ४९०
धर्म्मपुत्र विषादं त्वं मा कृथाः सत्यसङ्गर। यस्य ते भ्रातरः शूरा दुर्ज्जयाः शत्रुसूदनाः।
अर्ज्जुनो भीमसेनश्च वाय्वग्निसमतेजसौ। माद्रीपुत्रौ च विक्रान्तौ त्रिदशानामिवेश्वरौ।
माञ्चापि युङ्क्ष्व सौहार्द्दात् योत्स्ये भीष्मेण पाण्डव। त्वत्प्रयुक्तो महाराज किं न कुर्य्यां महाहवे।
हनिष्यामि रणे भीष्ममाहृत्य पुरुषर्षभं। पश्यतां धार्त्तराष्ट्राणां यदि ने क्षति फाल्गुनः।
यदि भीष्मे हते वीरे जयं पश्यसि पाण्डव। हन्तास्म्येकरथेनाद्य कुरुवृद्धं पितामहं। ४९५
पश्य मे विक्रमं राजन् महेन्द्रस्येव संयुगे। विमुञ्चन्तं महास्त्राणि पातयिष्यामि तं रथात्।
यः शत्रुः पाण्डुपुत्राणां मच्छत्रुः स न संशयः। मदर्थो भवदीया ये ये मदीयास्तवैव ते।
तव भ्राता मम सखा सम्बन्धी शिष्य एव च। मांसान्युत्कृत्य दास्यामि फाल्गुनार्थं महीपते।
एष चापि नरव्याघ्रो मत्कृते जीवितं त्यजेत्। एष नः समयस्तात तारयेम परस्परं।
स मां नियुङ्क्ष्व राजेन्द्र यथा योद्धा भवाम्यहं। प्रतिज्ञातमुपस्थे यत्तत् पार्थेन पूर्व्वतः। ४९०
घातयिष्यामि गाङ्गेयमिति लोकस्य सन्निधौ। परिरक्ष्यमिदं तावत् वचः पार्थस्य धीमतः।
अनुज्ञातन्तु पार्थेन मया कार्य्यमसंशयः। अथ वा फाल्गुनस्यैष भारः परिमितो रणे।
स हनिष्यति सङ्ग्रामे भीष्मं परपुरञ्जयं। अशक्यमपि कुर्य्याद्धि रणे पार्थः समुद्यतः।
त्रिदशान् वा समुद्युक्तान् सहितान् दैत्यदानवैः। निहन्यादर्ज्जुनः सङ्ख्ये किमु भीष्मं नराधिप।
विपरीतो महाधीर्य्यो गतसत्वोऽल्पचेतनः। भीष्मः शान्तनवो नूनं कर्त्तव्यं नावबुध्यते। ४९५
॥ युधिष्ठिर उवाच ॥ एवमेतन्महाबाहो यथा वदसि माधव। सर्व्वे ह्येते न पर्य्याप्तास्तव वेगविधारणे।
नियतं समवाप्स्यामि सर्व्वमेतद्यथेप्सितं। यस्य मे पुरुषव्याघ्र भवान् पक्षे व्यवस्थितः।
सेन्द्रानपि रणे देवान् जयेयं जयतां वर। त्वया नाथेन गोविन्द किमु भीष्मं महारथं।